

Observaties oorlog Oekraïne – week 19

Situatie in Oekraïne

- > De oorlog in Oekraïne is nu de twaalfde week ingegaan. De strijd concentreert zich intussen rond de oostelijke regio Donbas, maar ook vonden er afgelopen week raketaanvallen en beschietingen plaats gericht op de havenstad Odessa. De strijd om Marioepol lijkt zo goed als beslecht, al houden Oekraïense troepen bij de Azovstal-fabriek nog altijd stand.
- > De verwachting is dat de strijd in Oekraïne nog wel even voortduurt. De NAVO zet zich schrap voor een conflict dat nog wel 'enkele maanden of jaren' kan duren.
- > Westerse landen (waaronder de VS, het VK en ook Nederland) blijven Oekraïne steunen door levering van militair materieel en bezoeken aan het land. Deze week heeft minister Hoekstra van Buitenlandse Zaken persoonlijk de Nederlandse ambassade in Kyiv weer heropend.

Vluchtelingenstroom

- > Sinds het begin van de oorlog zijn ruim 5,9 miljoen mensen uit Oekraïne gevlucht en zijn meer dan 8 miljoen mensen binnen Oekraïne op de vlucht geslagen. Van diegenen die naar het buitenland vluchtten, zijn echter zo'n 1,5 miljoen mensen na verloop van tijd weer teruggekeerd (bron: UNHCR), wat betekent dat 4,4 miljoen vluchtelingen in het buitenland verblijven.
- > De Oekraïense vluchtelingenpopulatie toont zich dus mobiel, zo ook in Nederland: afgelopen weekend verlieten ruim 200 Oekraïense vluchtelingen een gemeentelijke opvanglocatie.
- > In gemeentelijke opvanglocaties verblijven ruim 35.000 vluchtelingen uit Oekraïne, en er zijn nog zo'n 10.000 opvangplekken beschikbaar (stand 9 mei).
- > Tot nu toe hebben 53.400 vluchtelingen uit Oekraïne zich laten inschrijven in een gemeente (stand 9 mei).
- > Bij het UWV zijn 4.300 Oekraïense vluchtelingen aangemeld die werk hebben gevonden. Ze werken vooral in de horeca (11%) en in de land- en tuinbouwsector (11%), maar ook in de ict, de gezondheidszorg en het onderwijs.
- > Omdat Oekraïners niet standaard tegen mazelen en polio zijn ingeënt, heeft het RIVM gewaarschuwd alert te zijn op een mogelijke uitbraak van deze ziekten. De waarschuwing geldt met name voor gemeenten in de Bijbelstreek waar de vaccinatiegraad relatief laag is.

Economische consequenties

- > De wereldwijde prijzen voor voedsel en metaal zijn sinds de Russische invasie in Oekraïne enorm gestegen. Vooral arme landen zullen hierdoor 'economisch geruïneerd' worden, aldus VN secretaris-generaal Guterres.
- > Vanwege de droogte dit voorjaar zijn in Nederland en andere Europese landen lagere opbrengsten uit landbouw oogsten te verwachten, wat de voedselprijzen verder kan opstuwten.
- > Bij het Nibud zijn de afgelopen weken naar verhouding veel meldingen binnengekomen van mensen met een middeninkomen die vrezen hun rekeningen niet te kunnen betalen.
- > De voorzitter van de Vereniging van Voedselbanken Nederland meldde vandaag dat sinds januari het aantal klanten met 15% (oftewel 6.000 gezinnen) is gestegen.

Cyber en nucleair

- > Twee weken geleden bracht Microsoft een onderzoeksrapport uit waaruit blijkt dat Rusland cyberaanvallen laat uitvoeren om militaire aanvallen van Rusland te ondersteunen.
- > Het Internationaal Atoomagentschap IAEA meldde gisteren dat de datatransmissie van de kerncentrale in Tsjernobyl weer volledig is hervat.

Maatschappelijke consequenties

- > De AIVD waarschuwde twee weken geleden dat in Nederland de tegenstellingen toenemen. Poetins verhaal over de oorlog zou ook hier zijn weg vinden, met name in de ideeën van radicale groepen die tegen de overheid en tegen instituties zijn.
- > In Rotterdam zijn vorige week auto's van Oekraïense vluchtelingen vernield. Volgens een woordvoerder van de Stichting Oekraïners in Nederland denken de slachtoffers dat dit het werk was van Russen, al hebben ze daarvoor geen bewijs.
- > Uit de meest recente peiling van I&O Research blijkt dat het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne onverminderd hoog blijft.
  - Bijna twee derde vindt dat de vluchtelingen langer dan een jaar in Nederland opgevangen mogen worden.
  - Wel denken veel Nederlanders dat het draagvlak voor opvang wegvalt als de vluchtelingen uit Oekraïne voorrang krijgen bij langdurige huisvesting.

Situatie in Duitsland

- > In Duitsland zijn inmiddels meer dan 610.000 Oekraïense vluchtelingen geregistreerd.
- > Op sociale media neemt de kritiek toe op de vermeende 'privileges' die Oekraïense vluchtelingen in Duitsland genieten ten opzichte van Duitse burgers.
  - Men is het niet eens met het leefgeld waar Oekraïners per 1 juni recht op hebben.
  - Ook wordt er kritiek geuit op de medische zorg aan vluchtelingen, de tegemoetkoming op het gebied van onderwijs (waaronder toegang tot hogescholen en universiteiten zonder diploma) en de (vermeende) voorrang die Oekraïners zouden hebben op de huizenmarkt.
- > Ook wordt op sociale media verontwaardigd gereageerd op de zogenoemde 'arrogantie' van Oekraïners. Men vindt bijvoorbeeld dat Oekraïense vluchtelingen te hoge eisen stellen aan hun (tijdelijk) onderkomen en onvoldoende dankbaarheid tonen richting hulpverleners en gastgezinnen.
- > Anderen uiten hun zorgen over een toename van criminaliteit onder Oekraïners in Duitsland. Op Twitter circuleren geruchten over incidenten waarbij Duitse kinderen waren gedrogeerd door vluchtelingen.
- > Op 8 en 9 mei werden op verschillende plekken in Berlijn de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdacht. Het verbod om tijdens de herdenkingen vlaggen (waaronder ook de Oekraïense vlag) te tonen, zorgde voor veel commotie. Onder andere de Oekraïense minister van buitenlandse zaken twitterde dat Duitsland een grote fout maakte door Oekraïense symbolen tijdens de herdenking te verbieden. De politie trachtte met het verbod conflicten te voorkomen tussen pro-Oekraïense en pro-Russische deelnemers.

Bestuurlijk advies

- > Belangrijk is dat ook tijdens de zomermaanden tussen het Rijk en de gemeenten overleg blijft plaatsvinden over de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en andere landen. De situatie in Ter Apel is nog steeds zorgelijk.
- > Solidariteit is eindig. Blijf daarom in verbinding met de lokale bevolking en probeer de dilemma's uit te leggen die in deze crisis een rol spelen.
- > Houd voldoende oog op de belastbaarheid van medewerkers.
- > Wees alert op signalen van uitbuiting van (jonge) vrouwen en kinderen (die nu enkele weken in Nederland zijn).

Lectoraat Crisisbeheersing,

Vina Wijkhuijs, Jana Domrose, Menno van Duin, Marije Bakker, Marte Luesink